

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. I. Quibusdam præmissis, referuntur sententiæ

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

atributorum, debet esse in re, & non tantum in intellectu.

Respondeo duplicem esse sensum hujus propositionis, nam vox, *formaliter*, dupliciter sumi potest: primò absolute, & pro essentia & quidditate rei; ut est in se: secundò relative, & pro essentia rei; ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, & ab illis extrinsecè denominatur distincta. Si ergo hæc propositio: *Sapientia divina, formaliter non est bonitas divina*, in primo sensu accipitur, & usurpetur pro essentia, & quidditate horum attributorum, ut est in se, falsa est, & neganda, cum hæc attributa in se formaliter non distinguantur. Si verò in secundo sensu intelligatur, & sumatur pro essentia & quidditate horum attributorum, ut substat diversis conceptibus formalibus intellectus creati, vera est, & concedenda: sicut tamen hæc distinctio non est formaliter in re, sed tantum fundamentaliter, ita & veritas talis propositionis.

16. Obijcies ultimò: Inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur, debet esse realis distinctio, aliàs idem per idem probaretur, quod esset potius nugari, quam demonstrare omnesque termini qui de Deo enunciuntur, essent synonymi: Sed in Deo unum attributum demonstratur per aliud, ut voluntas per intellectum, intellectus per immaterialitatem, æternitas per immutabilitatem, & alia similia: Ergo inter divina attributa debet esse aliqua realis distinctio.

Respondeo negando Majorem; ad demonstrationem enim non requiritur distinctio realis, inter ea quæ demonstrantur, sed sufficit virtualis ut constat in proprietatibus entis, quæ in Metaphysica demonstrantur per rationem entis, à qua tamen ut, qualiter solum distinguuntur. Imò potius, cum ad demonstrationem requiratur connexio inter ea quæ assumuntur & inferuntur, & illa tantò major sit, quanto minor est distinctio in re, tantum abest, quòd ad demonstrationem requiratur distinctio realis inter passionem demonstratam, & medium per quod demonstratur, quia potius talis distinctio illi magis videatur obesse quam prodesse.

Ad id verò quod additur, respondetur quòd licet aliqua nomina rem eandem significant, si tamen illam significant sub diversis conceptibus qui habeant fundamentum in re, quæ ob sui eminentiam æquivalere pluribus, non sunt, nec dici debent synonyma. Ut enim docet D. Thomas infra quæst. 13. art. 4. nomina non imponuntur solum ad significandas res, sed etiam conceptus; & idè nominamus sicut concipimus: ubi ergo sunt plures conceptus habentes fundamentum in re, plura etiam sunt nomina non synonyma.

ARTICULUS III.

An, & quæ distinctio rationis in divinis attributis admittenda sit.

§. I.

Quibusdam præmissis, referuntur sententia.

27. Notandum primò: Distinctionem rationis dividi in distinctionem rationis ratiocinantis, & rationis ratiocinatae. Prima dicitur illa

quæ nullum habet fundamentum in re, sed in sola facultate intellectus, pro libito multiplicantis & distinguentis rem quæ nullo modo actu aut virtute est multiplex: ut quando intellectus idem de eodem formaliter prædicat, & Petrum, ut prædicatum, à seipso, ut subjecto, distinguit. Secunda verò est illa quæ habet in re fundamentum, & ab intellectu accipit complementum & actualitatem: ut cum lumen Solis, quod actu est unum, & virtute multiplex: ut pote virtualiter continens calorem, siccitatem &c. concipitur ut actu multiplex & distinctum.

Notandum secundò: Distinctionem rationis ratiocinatae fieri posse, vel per actum judicativum, affirmando aliqua inter se distinguere: vel solum per simplicem apprehensionem, apprehendendo unum sine alio, non tamen judicando, vel affirmando unum non esse aliud. Distinctio primo modo facta, ut sit vera, & cum fundamento, requirit quòd distinctio decur in re, quia veritas iudicii fit per adæquationem ad id quod est in re: unde si verè judicantur aliqua distinguere, oportet quòd in re talis distinctio sit; alioquin falsum erit iudicium. Secus autem distinctio rationis, quæ fit secundo modo, & per simplicem intellectus apprehensionem: illa enim non requirit pro fundamento aliquam distinctionem realem, sed sufficit quòd ex parte rei cognita inveniat eminentiam, & multiplicitas virtualis, quæ uno conceptu non possit ab intellectu exhaustiri & adæquari. Unde D. Thomas 1. parte, quæst. 84. art. 1. advertit, hanc fuisse causam errandi Platoni, quando posuit ideas separatas: quia existimavit objecta eo modo debere reperiri in re, sicut ab intellectu cognoscuntur.

Notandum tercio: Quòd intellectus in ista distinctione rationis per apprehensionem, adhuc dupliciter potest procedere: primò per totalem & integram præcisionem, ita quòd illud quod præcinditur, actu non includat aliud à quo abstrahitur, sed ita excludat, quòd remaneat in potentia ad illud: quo pacto gradus genericus præcinditur à differentiali. Alio modo distinguitur unum ab alio, non per præcisionem totalem, sed penes explicitum & implicitum; ita quòd unum actu includatur in alio, nec remaneat in potentia ad illud, sed tamen non explicetur, nec exprimitur distinctè, sed confusè tantum, & implicite in eo contineatur: quo pacto ratio entis præcinditur à suis inferioribus, ut docetur in Metaphysica.

Ex his ergo facile intelligetur status quæstionis propositæ, & sententiarum diversitas: inquirimus enim in primis, quanam rationis distinctio in divinis attributis admittenda sit? An illa sit rationis ratiocinatae, & cum fundamento in re; vel tantum rationis ratiocinantis, & ex sola facultate intellectus? Secundò quaeritur, an illa sit per totalem & integram præcisionem, vel solum penes explicitum & implicitum? In cuius difficultatis resolutione, tres sunt sententia.

Prima asserit divina attributa, tum inter se, tum ab essentia, solà ratione ratiocinante distinguere, vel solum connotatione quadam extrinsecè ad res creatas: ita ut eadem entitas increata Dei, ut connotat effectus à se producibiles, dicatur omnipotentia: sapientia verò, vel scientia, ut connotat res sibi objective præsentis, & à se cognitæ. Ita docent Nominales in 1. distinct. 3. quibus ex recentioribus favet Hur-

Hurtado, novus hujus temporis Nominalis, A
disp. 4. metaph. lect. 4.

Secunda sententia existimat, divina attributa
ita posse præscindi ab essentia, vel essentiam ab
attributis, ut unum in alio non includatur, etiam
implicitè. Ita Vazquez hic disp. 119. cap. 2. Me-
rarius, Fasolus, & alii.

Tertia, quæ est communis in Schola Thomi-
starum, & quam plures ex recentioribus sequun-
tur, docet attributa divina distingui ab essentia,
vel inter se, solum per modum expliciti & impli-
citi, sicut ens distinguitur à suis proprietatibus,
in quibus transcendentaliter includitur.

§. II.

Vera sententia, duplici conclusione statuitur.

31. **D**ico primò: Inter attributa divina & essenti-
am, & inter ipsa attributa, datur distinctio
rationis ratiocinata, & cum fundamento in re;
& non solum rationis ratiocinantis, vel ex con-
notatione extrinseca rerum creatarum.

Hanc conclusionem docet D. Thomas variis in
locis præsertim in 1. dist. 2. quæst. 1. art. 2. ubi sic
habet: *Quidam dicunt, quod ipsa attributa non
differunt, nisi penes connotata in creaturis, quod
non potest esse &c. Et ibidem art. 2. sapientia, &
bonitas, & omnia hujusmodi, sunt omnino unum re
in Deo, sed differunt ratione; & hæc ratio non est
tantum ex parte ipsius ratiocinantis, sed ex proprie-
tate ipsius rei.*

32. **E**am veritas ratione suadetur: Illa distingun-
tur ratione ratiocinata, quæ distinguntur ratio-
ne, cum fundamento in re: Sed divina attributa
distinguntur inter se, & ab essentia, distinctio-
ne rationis cum fundamento in re: Ergo &c.
Major constat ex primo notabili, Minor proba-
tur. Licet res illa quæ Deus est, sit unica & sim-
plicissima, est tamen virtualiter multiplex, &
æquivaleret pluribus perfectionibus à parte rei di-
stinctis in rebus creatis: unde quamvis ratione
unitatis & simplicitatis, nullam videatur funda-
re distinctionem, sed potius omni distinctio-
ne opponi: ratione tamen eminentiæ, & virtualis
multiplicitatis, eam fundat, quatenus talis emi-
nentia non potest adæquatè concipi à nostris
conceptibus, qui speciebus creaturarum utun-
tur ad tendendum in Deum; & sic oportet plu-
res conceptus multiplicare ad attingendas perfe-
ctiones divinas, ut egregiè exponit S. Doctor in
frat. quæst. 13. art. 4. ubi videndus est. Distinctio
ergo rationis, quam concipimus in divinis attri-
butis, duplex habet fundamentum: unum ex
parte nostri, nempe limitationem intellectus
creati, & modum concipiendi res divinas, per
analogiam ad creatas: aliud ex parte Dei, emi-
nentiam scilicet divinæ perfectionis, quæ licet in
se simplicissima, æquivaleret tamen pluribus à
parte rei distinctis. Unde S. Thomas loco citato
ex 1. sent. dicit quod pluralitas istarum rationum,
non tantum est ex parte intellectus nostri, sed etiam
ex parte ipsius Dei; in quantum sua perfectio supe-
rat unamquamque conceptionem nostri intellectus; &
ideo pluralitati istarum rationum, responder aliquid
in re quæ Deus est, non quidem pluralitas rei, sed plena
perfectio.

33. **P**ræterea hanc conclusionem probant argu-
menta Scoti articulo præcedenti proposita: Ea
enim quæ diversas habent definitiones, & de qui-
bus prædicata contradictoria verificatur, & quæ
ita se habent, ut unum possit esse ratio à priori, &

causa virtualis alterius, debent distingui saltem
virtualiter, & distinctione rationis quæ habeat
fundamentum in eminentia rei, ut constabit ex
dictis solvendo argumenta Scoti.

Addo quod ex opinione illa Nominalium, se-
quitur omnia nomina, quæ Deo attribuuntur,
esse synonyma, & idem omnino significare; at-
que hæc tria nomina, *sapientia, bonitas, justitia*,
non magis esse diversa, quam hæc tria, *Marcus
Tullius Cicero*.

Item juxta hanc sententiam, vix potest expli-
cari, quomodo divina essentia possit communi-
cari Filio sine paternitate, vel hypostasis Ver-
bi uniri primario nature humanæ, non autem
ejus essentia. Vel quæ ratione intellectus in Deo
sit principium quo generandi, non autem vol-
untas, & voluntas, principium spirandi, non
autem intellectus, pluraque alia quæ in Tracta-
tu de Trinitate latius expendemus. Unde Suarez
libro 7. de Trinitate cap. 1. de hac sententia No-
minalium, hanc præfert censuram: *Hæc opinio, si
in re ipsa dissentiat à communi sententia, est plus-
quam falsa: si vero tantum in modo loquendi, est im-
pertinens, & sine fundamento, & vix permittit nobis,
ut vocibus apertis ad explicandum hoc mysterium, scilicet
Trinitatis.*

34. **D**ico secundò: Attributa divina, inter se, & ab
essentia, ita ratione distinguntur, quod essentia
in suo conceptu implicitè includit attributa, &
includitur in illis, & quodlibet attributum in-
cludit cætera.

35. **P**robatur primò conclusio ratione fundamen-
tali. Quodlibet attributum, quantumcumque ab
alio distinctum concipiatur, semper tamè debet
concipi ut actus purus, & simpliciter, ac in gene-
re entis infinitus. Ergo debet concipi ut includens
actum, saltem implicitè, omnem perfectionem,
quæ sibi potest adjungi vel convenire. Conse-
quentia patet, quia de ratione actus puri est,
quod non possit concipi, ut perfectibile per ad-
ditionem alterius, & in potentia ad illud, sed de-
bet concipi ut in se omnino perfectus, licet tota
ejus perfectio, in nostro conceptu non explicetur.
Similiter cum infinitum simpliciter, in se
formaliter includat omnem rationem entis, quæ
non involvit limitationem & imperfectionem:
quia infinito nihil potest addi in illo genere in
quo est infinitum: si divina essentia, ejusque at-
tributa, concipi debeant ut infinita simpliciter,
& in genere entis debent concipi cum inclusio-
ne saltem implicita, cujuscunque perfectionis
simpliciter simplicis.

36. **C**onfirmatur: illud habet essentia divina, ratio-
ne suæ infinitatis, quod habet ens, ratione
suæ transcendentis: Sed ens, ratione suæ trans-
cendentis, ita in se includitur in suis proprie-
tatibus, ut non possit ab eis perfectè abstrahi: Et
ergo & divina essentia in suis attributis.

37. **C**onfirmatur amplius: Ita se habet ratio entis
divini & increati, respectu sapientiæ increatæ,
sicut ratio entis creati, respectu sapientiæ crea-
tæ: Sed ratio entis creati, non potest perfectè ab-
strahi à sapientiâ creatâ: Ergo nec à sapientiâ in-
creatâ, ratio entis divini & increati: nec conse-
quenter alia attributa, quæ in tali ratione entis
increati & per essentiam intimè clauduntur &
continentur.

38. **P**robatur secundò conclusio: Si in attributis
divinis posset dari distinctio rationis, per modum
excludentis & exclusi, & præcisiones objectivæ,
quales admittuntur à Philosophis inter genus &
diffe-